

РОБОТА ВИХОВАТЕЛЯ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ З БАТЬКАМИ ЩОДО РОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ ДИТИНИ

У статті підкреслюється роль сім'ї у становленні особистісних якостей дошкільника, доцільність взаємодії вихователя із батьками у вихованні дітей.

У Законі України «Про дошкільну освіту» звертається увага на роль сім'ї у дошкільній освіті, а також визначається один із принципів дошкільної освіти, такий як єдність виховних впливів сім'ї та дошкільного навчального закладу [4]. У Базовому компоненті також передбачається гармонійне поєднання сімейного та суспільного виховання в системі дошкільної освіти [1]. Відповідно до Положення про дитячий дошкільний заклад, учасниками навчально-виховного процесу є не тільки діти дошкільного віку, працівники дошкільного закладу, а також і батьки [5].

Сім'ї належить неабияке значення в розвитку особистості дитини. Саме в сім'ї в неї закладаються моральні цінності, норми поведінки, формується світогляд. Дитина наслідує кожне слово, кожен вчинок дорослих членів родини. У сім'ях, де панує любов, де немає насильства, більшість дітей виростає добрими, небайдужими, які вміють поважати, любити та співчувати. Діти відчують ставлення до себе, відчувають, люблять їх чи нехтують ними. Це дуже важливо, адже все починається з дитинства.

У сучасному світі виникла потреба в підвищенні культури сімейного виховання та необхідність консультативної і просвітницької роботи дошкільного навчального закладу з питань виховання, а також виросла значущість взаємодії вихователя з батьками дитини для всебічного, повноцінного, гармонійного розвитку дошкільника.

Учений, який одним із перших займався питанням дошкільного виховання, був Я. Коменський. Він підкреслював важливу роль сім'ї у вихованні дитини. Я. Коменський описав систему шкіл, першою із яких є материнська школа. У своїй книзі «Материнська школа» науковець дає настанови батькам щодо виховання дітей у перші шість років життя [2].

Проблемами виховання дітей у сім'ї переймалися також видатні педагоги В. Сухомлинський, А. Макаренко, К. Ушинський, Ж.-Ж. Руссо.

Сучасні науковці України В. Постовий, М. Стельмахович, Т. Щербань, М. Ярмаченко та інші обґрунтовують необхідність формування педагогічної культури батьків у сучасних умовах, як зазначає В. Федяєва [3].

Метою статті є обґрунтування доцільності роботи вихователя дошкільного навчального закладу з батьками щодо розвитку особистості дитини.

* © Зикова О. В.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

У наш нелегкий час батькам перш за все доводиться дбати про матеріальне забезпечення дітей, думати, чим нагодувати, у що одягнути свою сім'ю. Це забирає багато сил і часу. Батьки повертаються додому втомленими, виснаженими, в їх очах так мало радості. Вихованню дітей приділяється недостатньо уваги, їм не вистачає батьківської любові, ласки, теплого спілкування. У результаті між батьками і дітьми не завжди виникають дружні стосунки, не завжди є взаєморозуміння, щирість. Дитина виростає збайдужилою, черствою, можливо, жорстокою. Час швидко спливає. Діти виростуть і підуть у світ саме такими, якими їх виховують. Батькам варто замислитись, схаменутися і згадати, що головне в житті – дитина, щоб потім не довелось розплачуватись за прикрі помилки у вихованні, щоб не довелось казати: «Зараз би я виховувала свою дитину інакше». За таких умов роль сім'ї в розвитку особистості дитини істотно знижується. Існує багато прикладів, де ми можемо спостерігати, що батьки недостатньо уваги приділяють розвитку духовних цінностей у дітей. Часто вважають, що функція виховання виконана в садочку, і цього достатньо. Дитячий садок, звичайно, відіграє важливу роль у вихованні й розвитку дитини, але без активної участі батьків процес становлення гармонійної, всебічно розвиненої особистості дошкільника неможливий. Взаємодія вихователя й сім'ї сприятиме системності роботи і результативності в розвитку особистості дитини.

Вихователю необхідно постійно підвищувати свій професійний рівень знань щодо організації співпраці з батьками з питань виховання.

Важливим елементом у взаємодії з батьками є принцип ненав'язливого характеру роботи. Адже батьки – сформовані особистості, зі своїм світоглядом та стереотипами, тому позиція настанов не буде успішною.

Приймаючи дітей у групу, вихователь має ознайомитися із сім'єю, її традиціями, стилем виховання. У цьому допоможуть такі форми роботи, як анкетування, індивідуальні бесіди.

Після завершення комплектації групи та після адаптаційного періоду дітей до дитячого садка доцільно провести свято з метою ознайомлення батьків один з одним, з дітьми групи, а також з працівниками дитячого закладу. Таке свято сприятиме створенню дружної групової родини та спонукатиме батьків до співпраці з вихователем. Концепція створення групової родини допомагає сформувати більш довірливі, теплі стосунки. Адже доброзичлива атмосфера взаємин між вихователем і батьками дуже важлива для подальшої роботи. Також, батьків та вихователів зближує спільна робота. Так, у Цюрупинському дошкільному навчальному закладі № 2 Херсонської області, батьки беруть активну участь у театралізаціях казок, у різноманітних ярмарках (зокрема й благодійних), конкурсах, «круглих столах», спільних акціях з благоустрою території дитячого садка тощо. Відбулась спільна педрада батьків і педагогічного

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

колективу з питань успішної соціалізації дошкільників, поглядів батьків і вихователів на проблему. Батьки писали есе «Моя дитина в майбутньому». Проводяться Дні відкритих дверей з метою ознайомлення батьків із дошкільним начальним закладом, його традиціями та правилами, особливостями освітньої роботи. Кожен рік у закладі проводиться День самоврядування, коли батьки мають можливість випробувати себе в ролі вихователя. Такий захід допомагає батькам усвідомити, якою є праця вихователя, допомагає побачити свою дитину з боку, зацікавлює у вихованні власних дітей.

Для встановлення єдності необхідно, щоб батьки мали уявлення про те, як організоване життя групи та дитячого садка, чим займаються діти упродовж дня. З цією метою можна створити естетично оформлений щоденник групи. Гортаючи сторінки щоденника, батьки дізнаються про те, як минув день у групі, що вивчали на занятті, у які ігри гралися, які пісні та віршики вивчалися, що читали діткам, чим займалися на занятті з фізкультури, куди ходили на екскурсію; знайдуть корисні поради щодо виховання, вислови великих педагогів і багато іншого. Щоденник може нести не лише пізнавальну функцію, але й практичну. Батьки можуть використовувати матеріали із щоденника для закріплення знань дітьми вдома.

Часто батьки недостатньо володіють знаннями індивідуальних та вікових особливостей розвитку дітей, тому вихователю доцільно надавати консультації батькам з цього питання. Ураховуючи вікові особливості розвитку дошкільників у сімейному вихованні, батьки зможуть наповнити життя дитини корисним змістом, створити відповідні умови для ігор, підібрати відповідні іграшки та художню літературу.

Сьогодні дуже гостро постає питання обмеженого спілкування членів родини з дітьми, тому вихователям потрібно приділити особливу увагу вправлянню батьків в умінні спілкуватись із малятами вдома. Необхідно нагадувати батькам, що дошкільний вік – це вік допитливості. Дітям усе цікаво, вони ставлять багато питань, адже відкривають ще невідомий для себе світ, і тому варто не ухилятися від дитячих постійних запитань, а знаходити час, незважаючи на свою завантаженість, для спілкування з дітками. Батьки мають завжди цікавитися життям дитини, її інтересами. Так вони проявляють свою турботу і любов до маляти. Для гармонійного розвитку дитини важливим є саме спілкування з батьками, а прочитана на ніч казка лагідним голосом мами, та ще й таким рідним, знайомим з утроби, заспокоює малюка, дарує йому почуття захищеності та умиротворення.

Казка відіграє важливу роль у вихованні дитини. Вона несе в собі високу мораль. Через казку дитина пізнає оточуючий світ. Пізнає, що є добро, а що зло, і що добро перемагає зло. Казка дає можливість батькам виховувати дитину через народну мудрість, без указівок і покарань. Терапевтична казка

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

допомагає маляти знаходити вихід із проблемних ситуацій. Крім того, казка ще й згуртовує сім'ю, сприяє створенню теплих стосунків. Педагогу важливо повернути родину на стежину народної педагогіки, навчити батьків прийомам роботи з казкою, ознайомити з правилами читання казок.

Мова всіх членів сім'ї є найпершим та найголовнішим зразком для мовлення дитини. Діти повинні чути багату, літературну мову, без помилок. Проведення семінару-практикуму щодо розвитку мовлення дитини в сім'ї сприятиме підвищенню педагогічної грамотності батьків із цього питання. Вони отримують уявлення про залежність рівня розвитку мовлення дитини від розвитку дрібної моторики її рук, про типові помилки, яких батьки припускаються під час спілкування з дітьми (сюсюкання, потакання дитячим примхам, що призводить до зникання стимулу говорити тощо) та подальше їх запобігання. Ознайомляться з різноманітними ігровими прийомами, що сприятимуть розвитку мовлення в дошкільнят удома.

Зараз в Інтернеті можна знайти багато соціальних роликів, що стосуються виховання дитини. Використання ІКТ у роботі з батьками дає можливість знайти шлях до їх сердець, допомогти схаменутися у потоці метушні, переглянути своє ставлення до дітей, і, можливо, щось змінити у своєму житті і почати приділяти більше уваги своєму малюкові, почати дарувати більше любові і ласки.

Виховання дитини перш за все має будуватися на духовних цінностях. Обов'язком батьків є не лише матеріальне забезпечення дитини, а насамперед турбота про її душу; вони мають вкладати в дитячі серця любов, яка робить душу чистою та світлою; навчати робити добро, не чекаючи нічого навзаєм. З цією метою доцільно організовувати спільні з батьками акції «Поспішай творити добро», виставки «Нехай у світі панує любов» тощо, провести дискусію з теми «Що виховує в дітях добро, а що – зло?». Навчити дітей бути уважними, турботливими, щедрими, милосердними, викликати бажання творити добро допоможе гра «Помічники Святителя Миколая». Створити умови для проведення гри допомагають батьки. Вони готують святкові гостинці. Старші дітки підкладають під подушку солодкі гостинці молодшим дошкільнятам, а дорослі – старшим діткам. Також участь батьків у спільному з дитиною виготовленні подарунка на День народження для одноклассника вчить дітей радувати своїх близьких, дитина вчиться не тільки споживати, а й віддавати і отримувати від цього насолоду. Дуже часто чуєш від батьків поради дітям щодо агресивного ставлення до своїх однолітків. Вихователю в роботі із сім'єю слід приділити увагу такому питанню, як формування доброзичливого ставлення до інших, надавати консультації щодо навчання дітей налагодженню контактів з однолітками.

Є сім'ї, у яких до дітей ставляться дуже суворо, виховання зводиться до нескінчених повчань та вказівок. Батьки пред'яв-

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

ляють до дітей певні вимоги, а самі можуть їх не виконувати. У такій сім'ї дитина росте в постійній напрузі, виявляє страх робити помилки, у неї виникає недовіра до людей, з'являється агресія. Діти стають замкнутими та відлюдкуватими. У сім'ях, де батьки проявляють надмірну опіку, відгороджують дитину від навколишнього світу, вирішують за неї всі проблеми, непростоювана до життя дитина може вирости невпевненою, тривожною, відчувати себе безпорадною. Сліпа любов батьків до дітей робить їх егоїстами.

Через просвітницьку роботу вихователя щодо поглиблення знань батьків про різні стилі виховання можна допомогти сім'ї відшукати нові підходи до особистості дитини, створити таке середовище, у якому вона буде розвиватися гармонійно.

У наш час складних соціально-культурних відносин актуальності набуває превентивне виховання як засіб запобігання асоціальної поведінці дітей. Тому вихователю доцільно буде організовувати роботу з батьками в цьому напрямі.

Взаємодія вихователя з батьками має бути спрямована і на розвиток та підтримку здорового способу життя дитини у сім'ї. У деяких сім'ях батьки не приділяють значної уваги правильному харчуванню, прогулянкам на свіжому повітрі, загартовувальним процедурам, активній руховій діяльності. Діти у вихідні дні, замість походу сім'єю до лісу, замість прогулянки до парку, просиджують багато часу перед телевізорами, комп'ютерами, псуючи собі зір та поставу. Їхня психіка страждає від інформаційної перевантаженості. Діти стомлюються, стають знервованими. Відмова батьків вести здоровий спосіб життя породжує в дітей багато шкідливих звичок, яких потім важко позбутися. Завдання вихователів – донести до свідомості батьків важливість турботливого ставлення до власного здоров'я та здоров'я своїх дітей. Тільки через приклад батьків дитина стане на шлях здорового способу життя. Організація Тижнів здоров'я, спортивних свят із залученням батьків, проведених спільно з дітьми ранкових гімнастик, сприятиме підвищенню рівня усвідомленості цінності здоров'я людини, формуванню прагнення бути здоровими.

Таким чином, якою виросте дитина, насамперед залежить від сім'ї, у якій дитина виховується. Вихователь дошкільного навчального закладу, як професіонал, може надати педагогічну допомогу батькам, рекомендації та корисні поради щодо всебічного розвитку особистості дитини.

Література:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Затверджений наказом Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України № 615 від 22.05.2012 р. // Дошкільне виховання. – 2012. – № 7. – С. 4–19.
2. Коменский Я. А. Материнская школа / Я. А. Коменский // Избранные педагогические сочинения : в 2-х т. – М. : Педагогика, 1982. – Т. 1. – С. 201–241.

ОСВІТА ВПРОДОВЖ ЖИТТЯ

3. Федяева В. Л. Педагогічна культура батьків у науковому доробку В. Сухомлинського / В. Л. Федяева // В. О. Сухомлинський у роздумах сучасних українських педагогів: монографія / упоряд.: О. В. Сухомлинська, О. Я. Савченко. авт. кол.: О. В. Сухомлинська та ін. – Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ ім. Т. Шевченка», 2012. – С. 340–347.
4. Закон України «Про дошкільну освіту» від 11.07.2001 № 2628 – III. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2628-14>. – Назва з екрана.
5. Положення про дошкільний навчальний заклад. Затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 12 березня 2003 р. № 305. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/305-2003-п>. – Назва з екрана.

Клеофастова Т. В., Быстрякова Ю. И.*

ЭКЗИСТЕНЦИАЛЬНО-ГУМАНИСТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ТВОРЧЕСТВА Г. С. СКОВОРОДЫ

У статті розглядаються деякі аспекти екзистенційно-гуманістичної направленості творчості Г. Сковороди, його самобутньої метафізики людини. Ідеї Г. Сковороди знайшли свій подальший втілювання в творчості українських філософів, перш за все П. Юркевича, розвинув близьку східнослов'янській культурі тему метафізики любові і філософії серця.

Творчество великого украинского мыслителя, писателя, философа и педагога, каким является Г.С.Сковорода, неотделимо от развития общества, а если более глубоко, от осмысления путей раскрытия бытия. Главная особенность трудов Г. С. Сковороды, которые относятся к разряду явлений, безусловно, выдающихся, состоит в том, что они не только несут в себе определяющие черты своего времени, но и вступают в активное соприкосновение с последующими эпохами, то есть обретают свойства онтологической вечности.

Важной особенностью его творчества, является то, что оно построено на принципах интерпретации основ мировосприятия и воззренческой методологии мыслителя, охватывая духовную поэзию, экзегетические трактаты и его личную историографическую рефлексию.

С позиций современных философских и филологических взглядов (Ж. Деррида, Дж. Лакофф, Х. У. Гумбрехт [1–3]), мы в полной мере можем говорить о наличии «следа» в текстах Г. С. Сковороды, несущего мистическое предвосхищение событий сегодняшнего дня. В данном случае имеется в виду интеркультуральные процессы, которые протекают внутри современной, объединенной Европы, положительно влияющих на динамику развития многовекторных связей с Украиной. Исследования показывают, что типичные для нашего времени, конвергенционные процессы свое первоначало, исток имеют в по своему бурном периоде восемнадцатого века, символично

* © Клеофастова Т. В., Быстрякова Ю. И.